

Sjømilitære Samfunn

Sjømaktseminar 28. - 29. august 2008

Ressursene i
Barentshavet/Nordområdene
- Konfliktpotensialet

v/Johan P. Barlindhaug

Foredraget

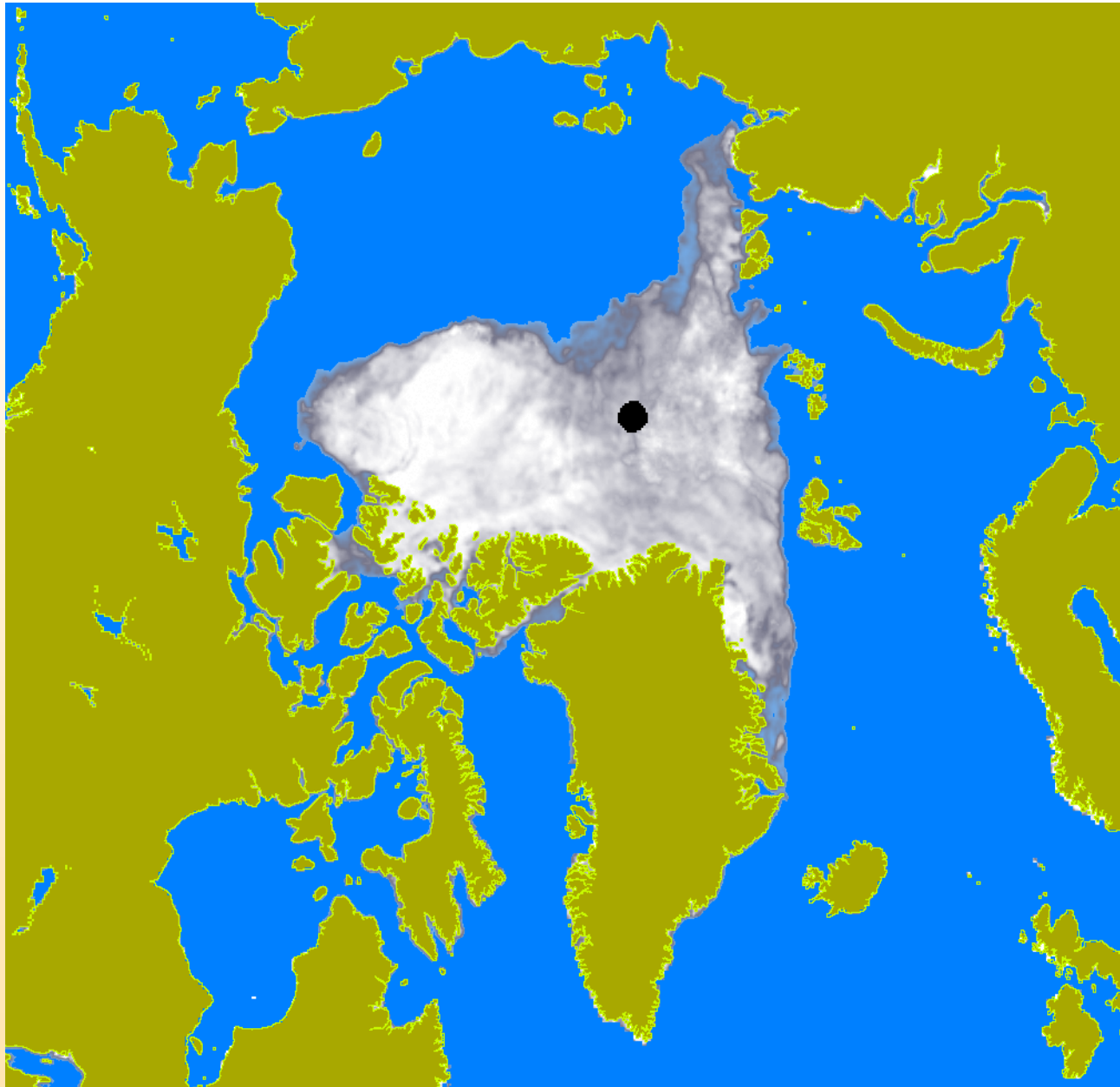
- Ressurser og drivkrefter
- Industrielle og transportmessige perspektiver
- Konfliktpotensiale
- Norsk styringskraft

Drivkreftene i nord

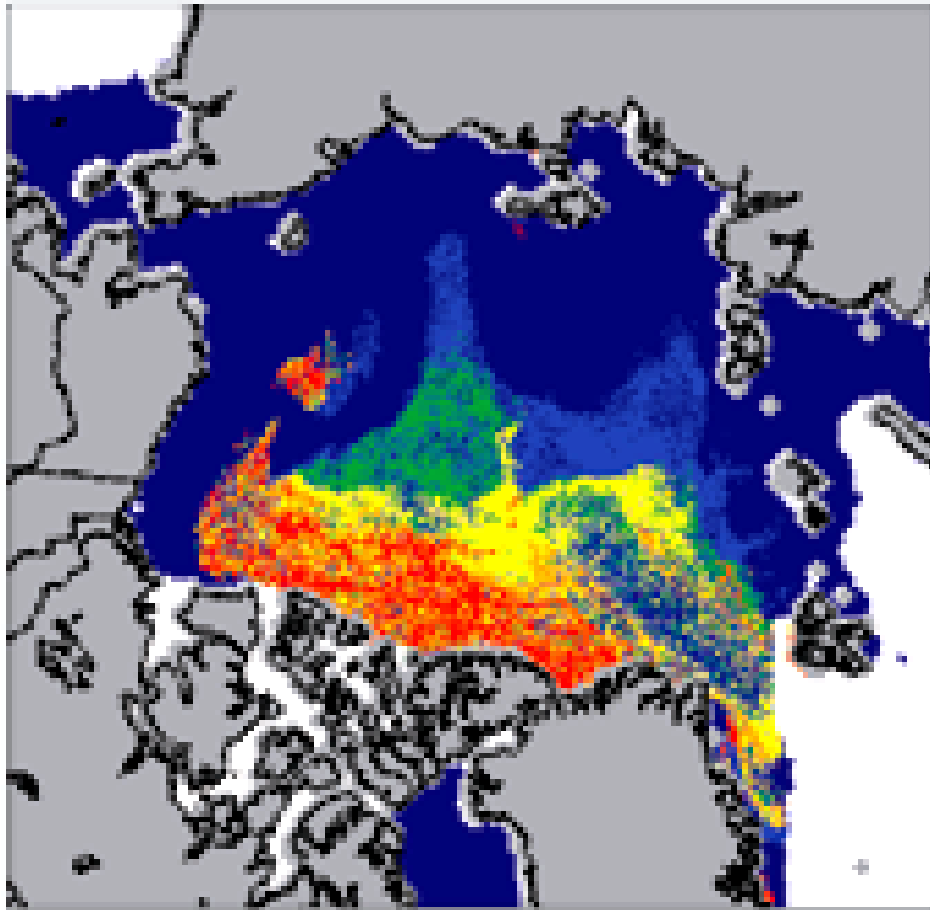
- Geopolitikk = Interesser + Forventninger/Trusler
- Fokusområder:
  - Klimaendringene
  - Energiressursene
  - De marine ressurser
  - Geopolitikk og jurisdiksjon

Isen i Polhavet, 22 sept. 2007

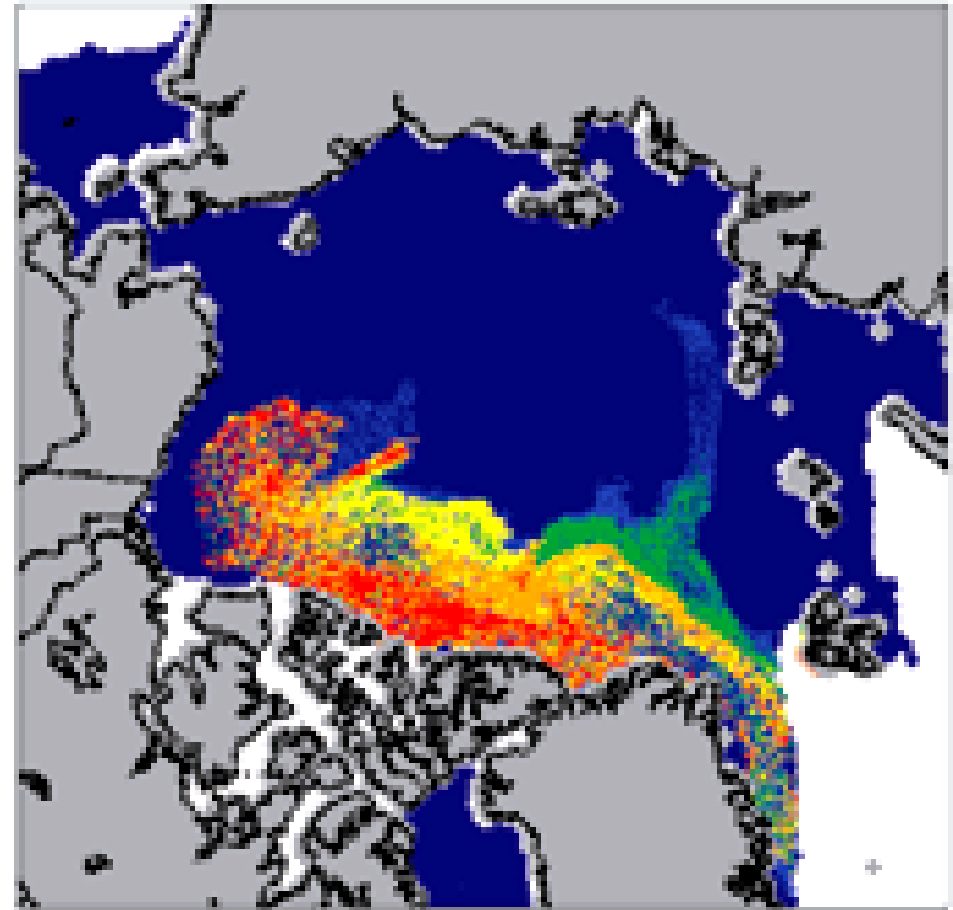

Alder på drivisen, ultimo mars 2007/08

March 2007

March 2008

2007: 41% er flerårs-is, av denne smeltet 87 %.

I 2008: Bare 28% gammel is.

0W 1 2 3 4 5 6+

Ice Age

ARCTIC REGION

The Arctic:
— Summer temp
under 10°C

Store nye utfordringer og kunnskapshull knyttet til skipstransport og petroleumsaktivitet

---

”Fysiske utfordringer:
-ising, drivis, isfjell

Ny kunnskap:
- politikk, overvåkning,
miljø, beredskap/sikkerhet”

Sitat Olav Orheim

Polhavets betydning

- Gjennomseiling vil i vesentlig grad endre nordområdenes strategiske betydning
- Nordvest- og Nordøstpassasjene har liten kommersiell betydning pga. begrensningene
- De asiatiske nasjoner er drivkreftene for kryssing av Polhavet
  - Japan og Sør-Korea planlegger seilinger i 2009

Søk og redning - også geopolittikk

- Ved seiling over Polhavet vil ansvaret for overvåkning og "search and rescue" primært hvile på Norge og Russland
  - Hva kan Norge fra Longyearbyen?
  - Hva planlegger Russland på Franz Josefs Land?
- Liten operativ evne = svekket forvaltningsansvar
- "Tomrom" fylles av den som ønsker en sterkere rolle

De marine ressurser

- Marin bioprospektering – fremtidens næring?
  - Marine organismer - råmaterialet for fremtidens medisiner
  - Nordlig Barentshav er spesielt interessant som følge av at livsvilkårene har vært så krevende over lang tid
- Fiskeriaktivitet i endring
  - Kommersielt viktige arter vil flytte seg nordover og østover
  - Positivt for Nord-Norge
- Nye forvaltningsmessige utfordringer i nord

Sjøanemone

Lammer
(smertestillende)

Dreper
(cellegift)

Kleber
(organisk lim)

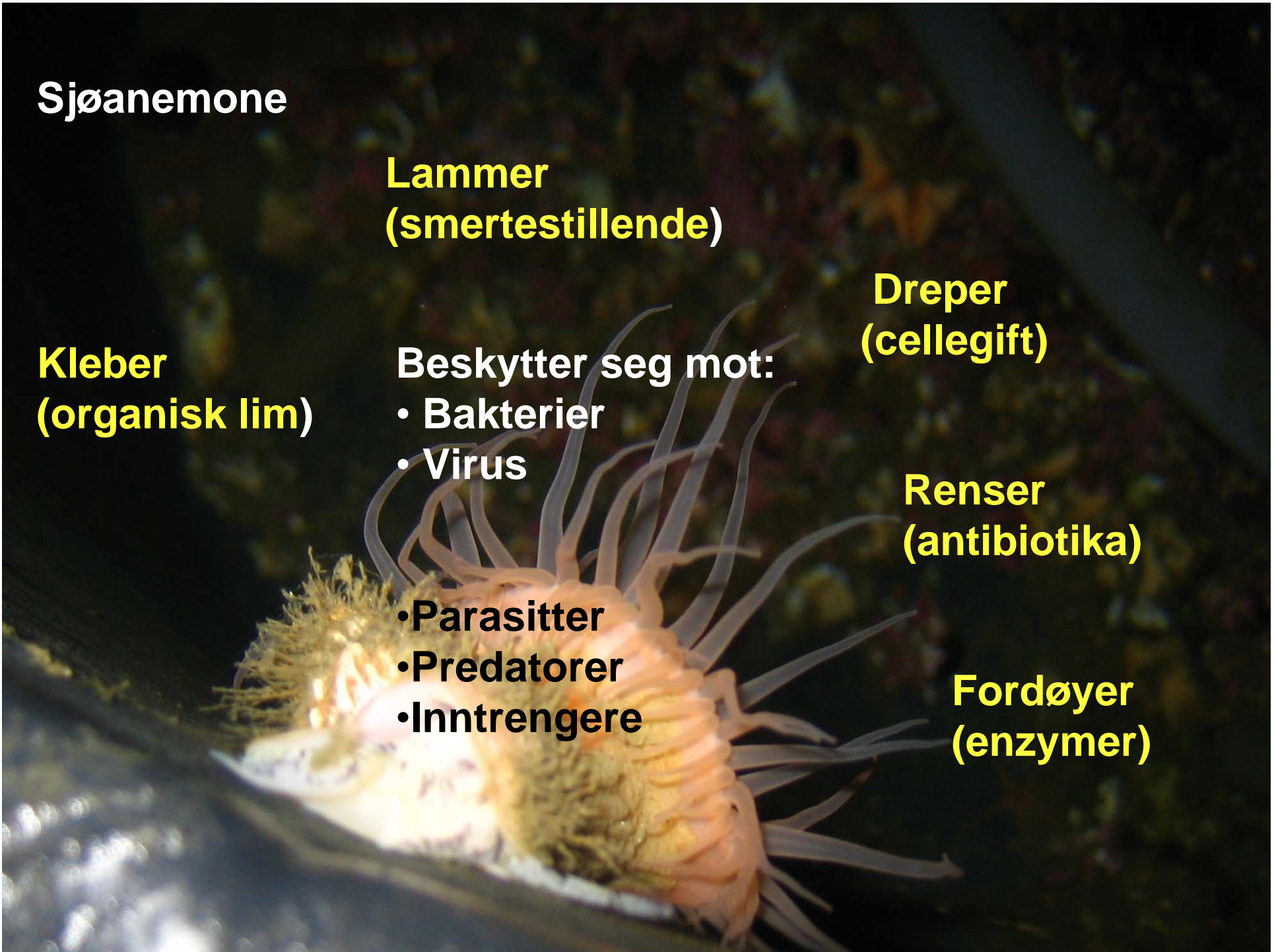
Beskytter seg mot:

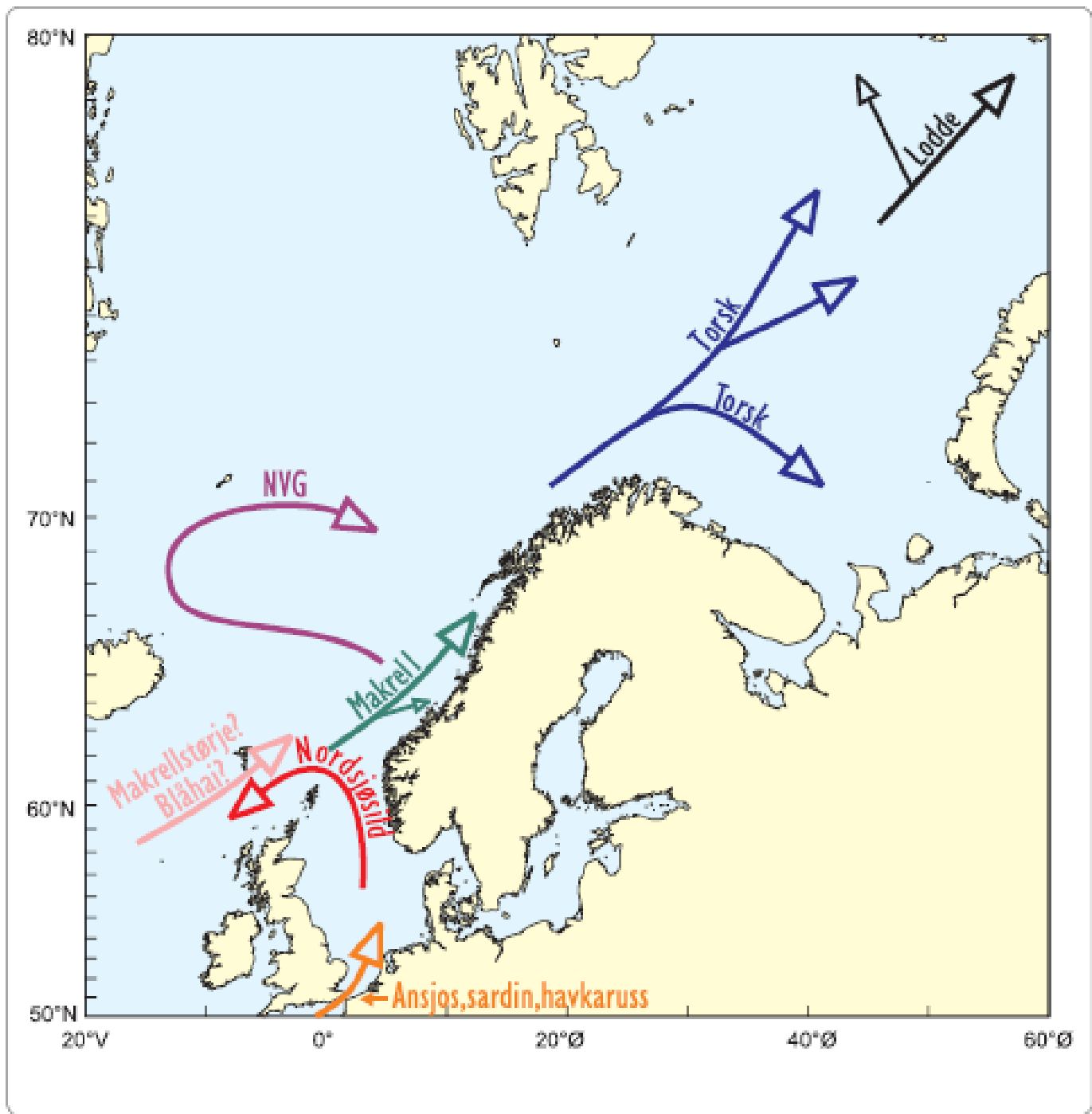
- Bakterier
- Virus

Renser
(antibiotika)

- Parasitter
- Predatorer
- Inntrengere

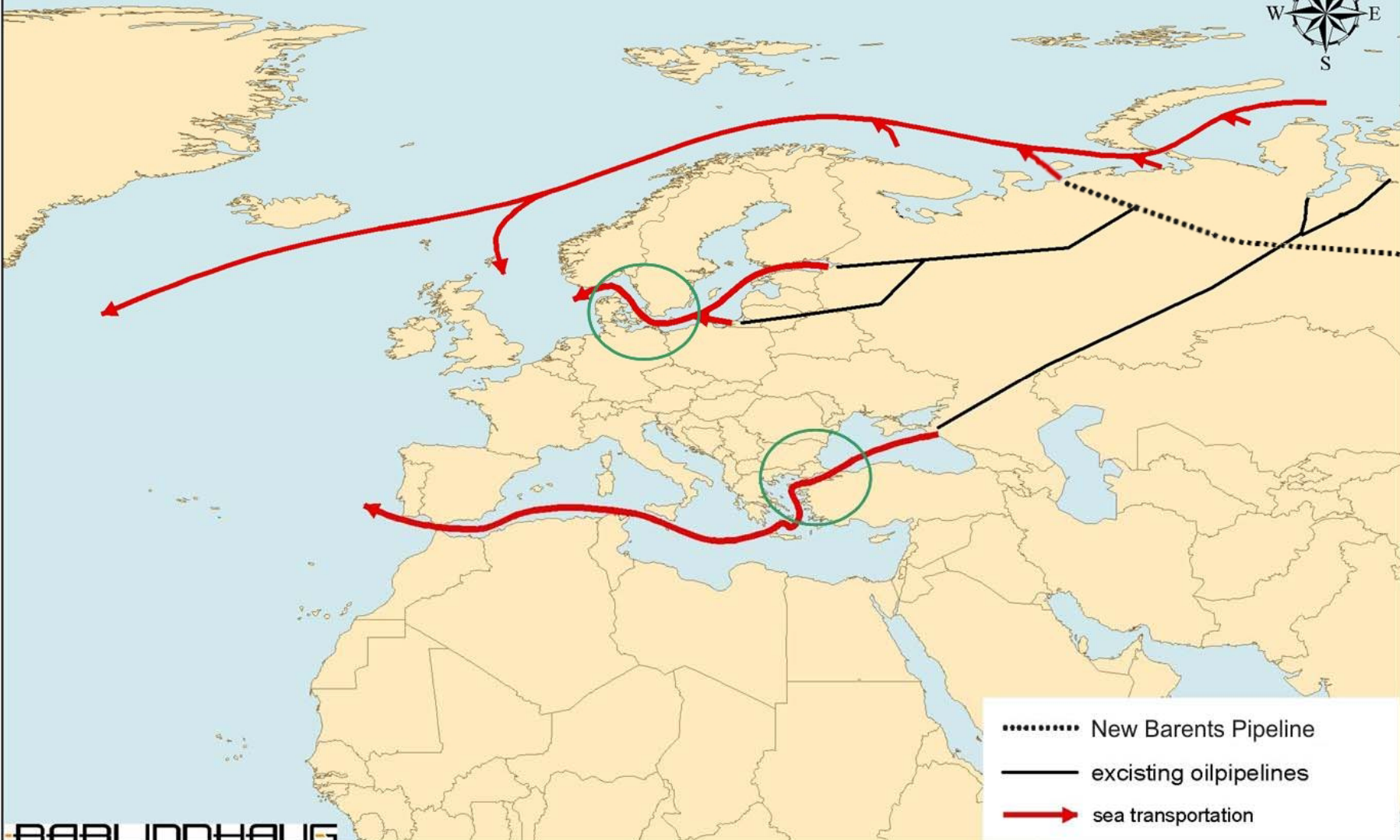
Fordøyer
(enzymer)

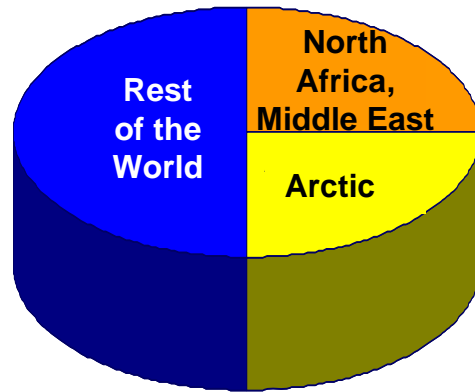
Kilde:
Fiskeridirektoratet

Crude oil from northwest-Russia -Transportation System

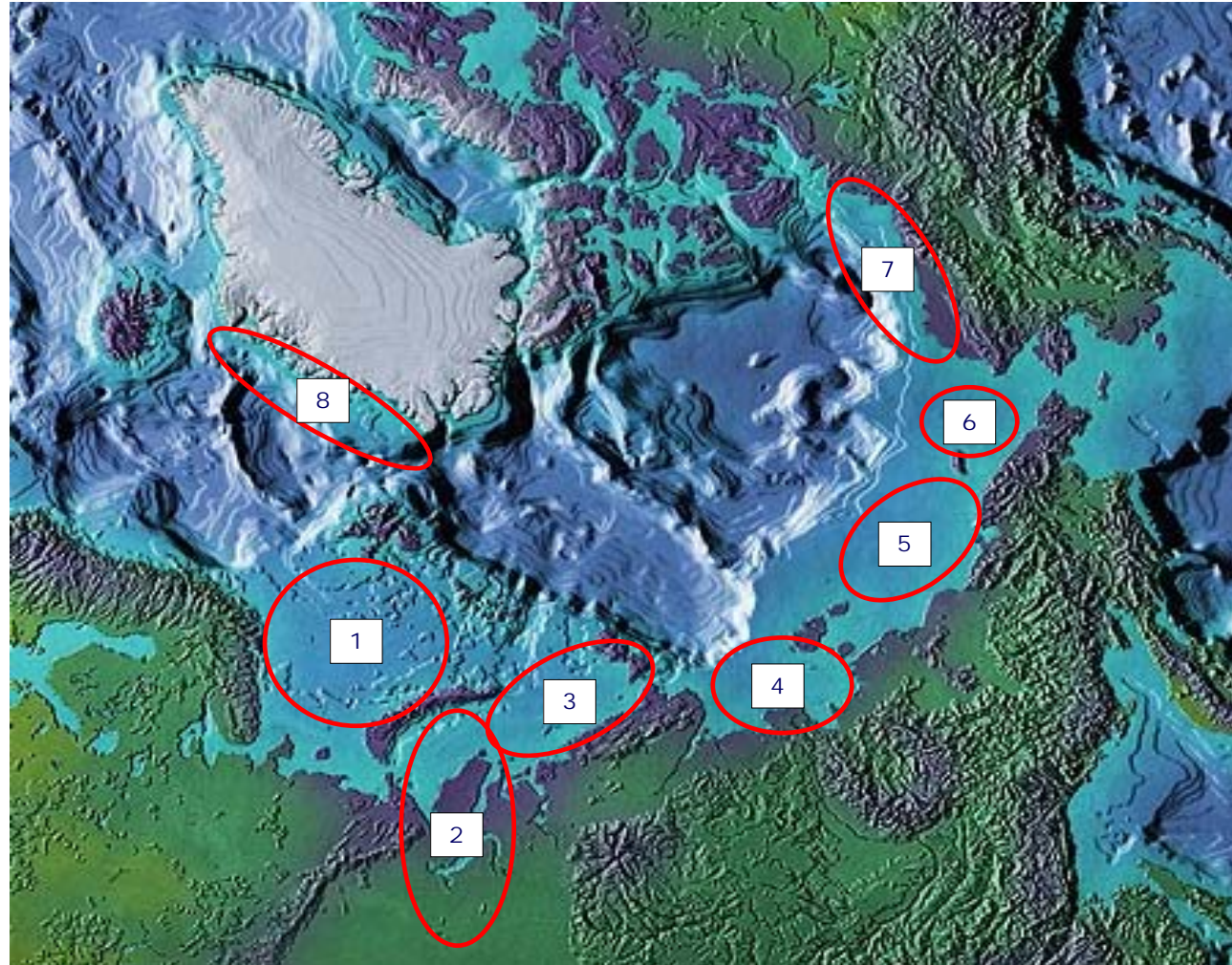

- ..... New Barents Pipeline
- existing oilpipelines
- sea transportation

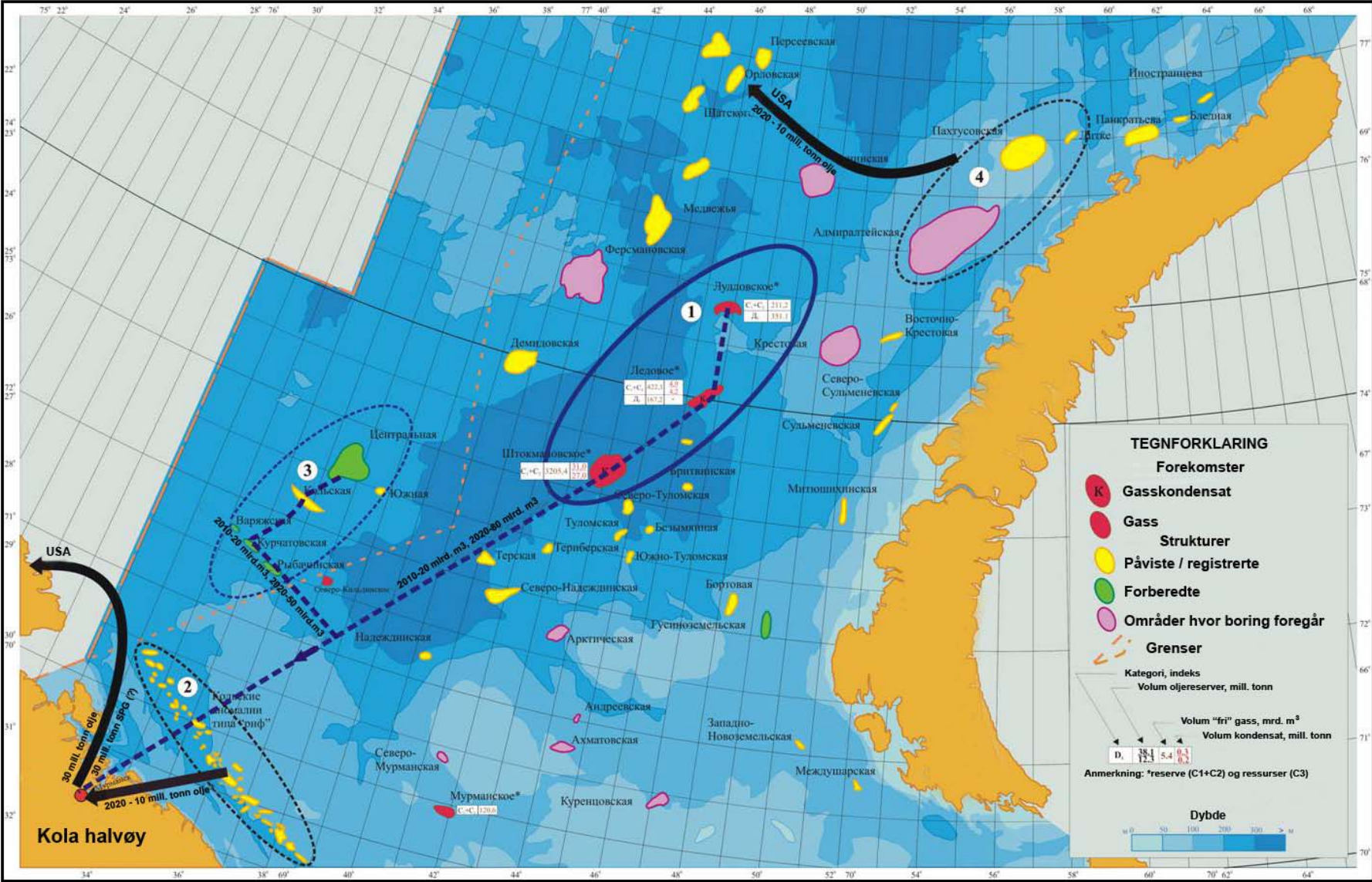
The World's Petroleum Potential

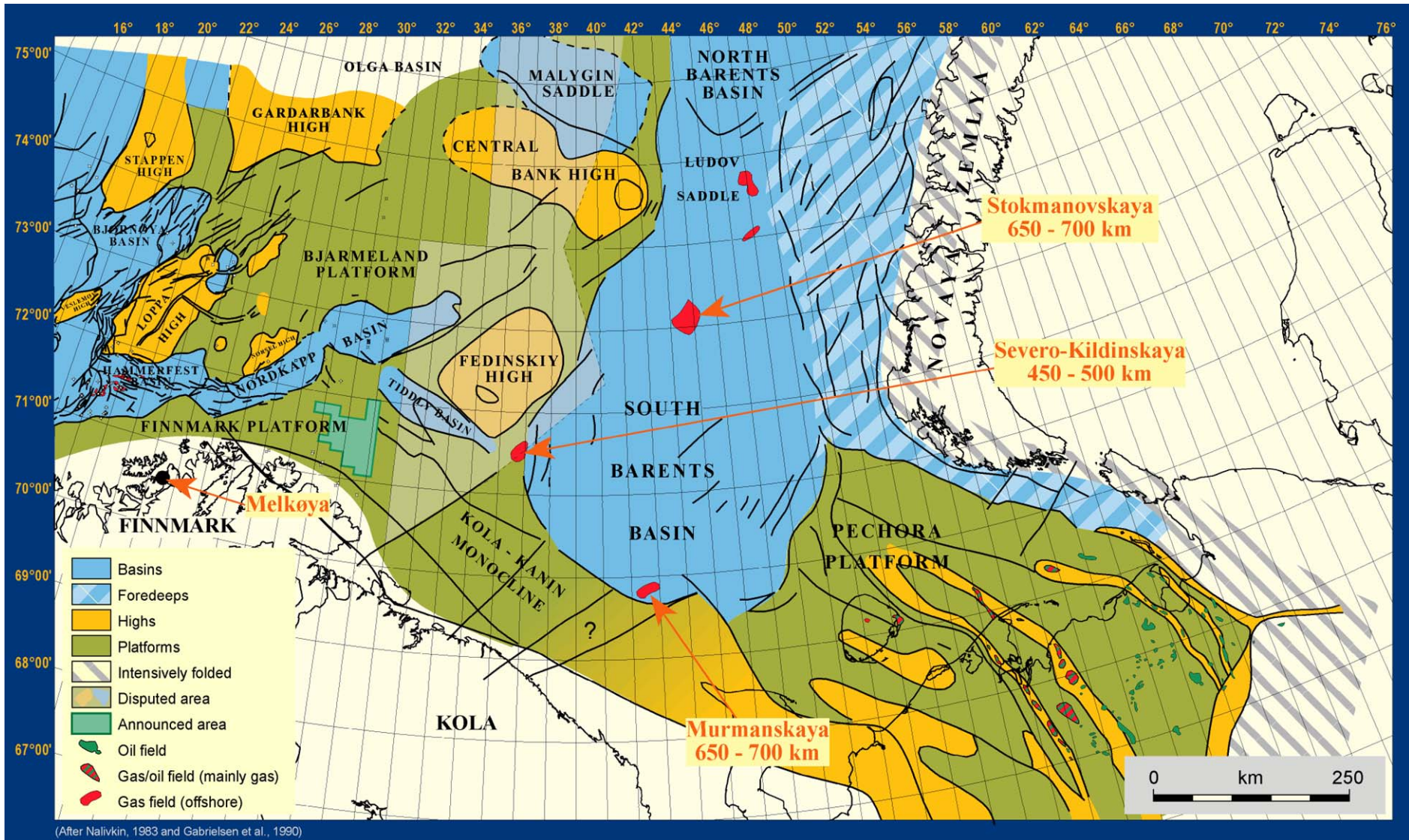
1. The Barents Sea
2. Southern Kara Sea and Western Siberia
3. Northern Kara Sea
4. The Laptev Sea
5. East Siberian Sea
6. The Chukchi Sea
7. Alaska North Slope
8. East Greenland

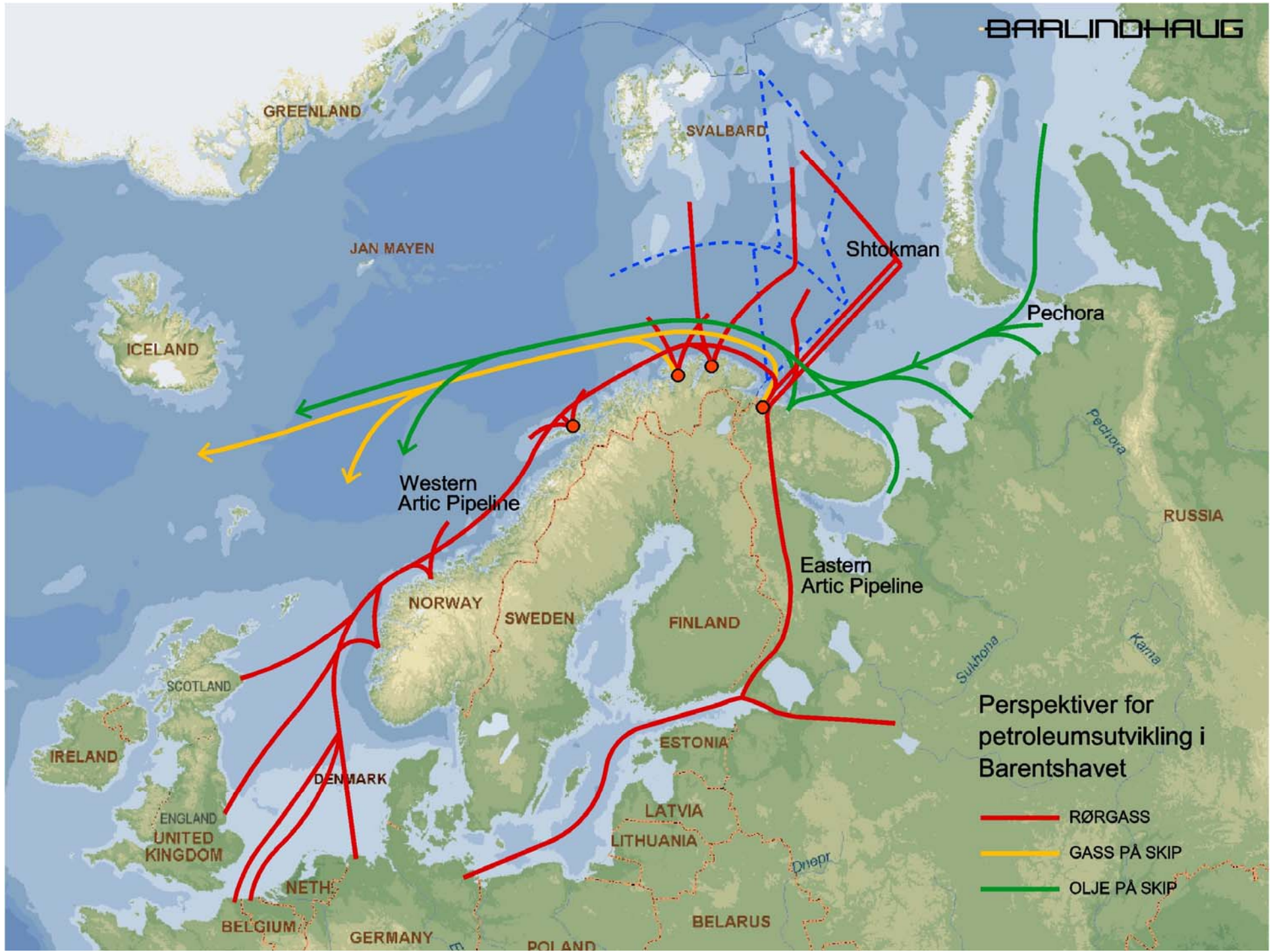
Russian Resource Centers

Barentshavet: *En geologisk provins – Ett hav*

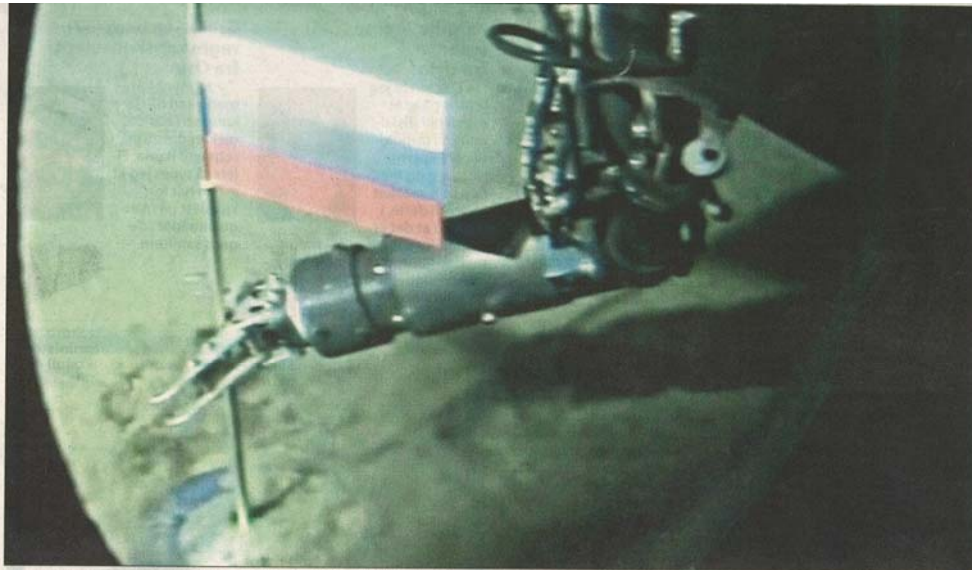

Western Arctic Pipeline

Eastern Arctic Pipeline

Perspektiver for petroleumsutvikling i Barentshavet

- RØRGASS
- GASS PÅ SKIP
- OLJE PÅ SKIP

Det russiske flagg ble plantet ved hjelp av miniubåt i forrige uke.

FOTO: AP

Canada tatt på sengen i Arktis

Dette er ikke det 15. århundre, påpeker den canadiske utenriksminister Peter MacKay.

Regjeringen får kritikk for passivitet

Canada ble utsatt for en lettere politisk rystelse da vitenskapsmenn fra Russland plantet sitt flagg på havbunnen under Nordpolen i forrige uke.

DOUG STRUCK/
The Washington Post
Toronto

Russernes høyprofilerte trekk satte en støkk i canadiske politikere, og understreket på dramatisk vis hvor mye som står på spill når isen smelter i det oljerike Arktis. Riktignok fnøs canadierne, i likhet med amerikanske myndigheter, av flaggplantningens folkerettslige betydning.

- Dette er ikke det 15. århundre, du kan ikke bare reise rundt i verden og sette ned flagg for å gjøre krav på territorium, sa Ca-

ledd i USAs krav på ressurser i området.

Dårlig rustet. Canada, derimot, har ikke utstyrt seg for å gjøre det samme. Landet har ingen isbrytere som er tunge nok til å takle den arktiske isen direkte. Opposisjonslederen Jack Layton, som leder New Democratic Party, har ikke regjeringen reagert med stort annet enn løst snakk i forhold til de nye trusler mot canadisk suverenitet i sin egen, frosne bakgård.

- Canada må nå handle raskt og umiddelbar gjøre strategiske investeringer i sine arktiske områder, sier Layton.

FNs konvensjon om havrett gir hvert av de fem arktiske land, Canada, USA, Russland, Norge og Danmark, en frist på 10 år fra den dag de ratifiserte traktaten med å kartlegge havbunnen og fremme sine krav.

Disse kartene kan, sammen med geologiske prøver, brukes til å dokumentere krav på deler

Det skraverte feltet viser Russlands krav på havbunnen og selve Nordpolen, hvor det russiske flagget nå er festet til havbunnen under i en titan-beholder.

Chilingarov:

"The Arctic is ours and we should manifest our presence"

Canadas statsminister Harper:

"Use it or loose it" - om Canadas suverenitet i Arktisk

Sakset fra Aftenposten 08.08.07

USA-utsagn om Arktis

Scott Borgersen - USA (Foreign Affairs March/April 2008)

- *"The combination of new shipping routes, trillions of dollars in possible oil and gas resources, and a poorly defined picture of state ownership makes for a toxic brew"*
- *In this legal no man's land, Arctic states are pursuing their narrowly defined national interests by laying down sonar nets and arming icebreakers to guard their claims"*

EU-utsagn om Arktis

Rapport av 14. mars 2008 fra EU's High Repr/Com. til Council

- *"the increased accessibility of the enormous hydrocarbon resources in the Arctic region is changing the geo-strategic dynamics of the region with potential consequences for international stability and European security interest"*
- *Recommendation: "Develop an EU Arctic policy based on the evolving geo-strategy of the Arctic region, taking into account i.a. access to resources and the opening of new trade routes"*

Ansvarsområder - Polhavet

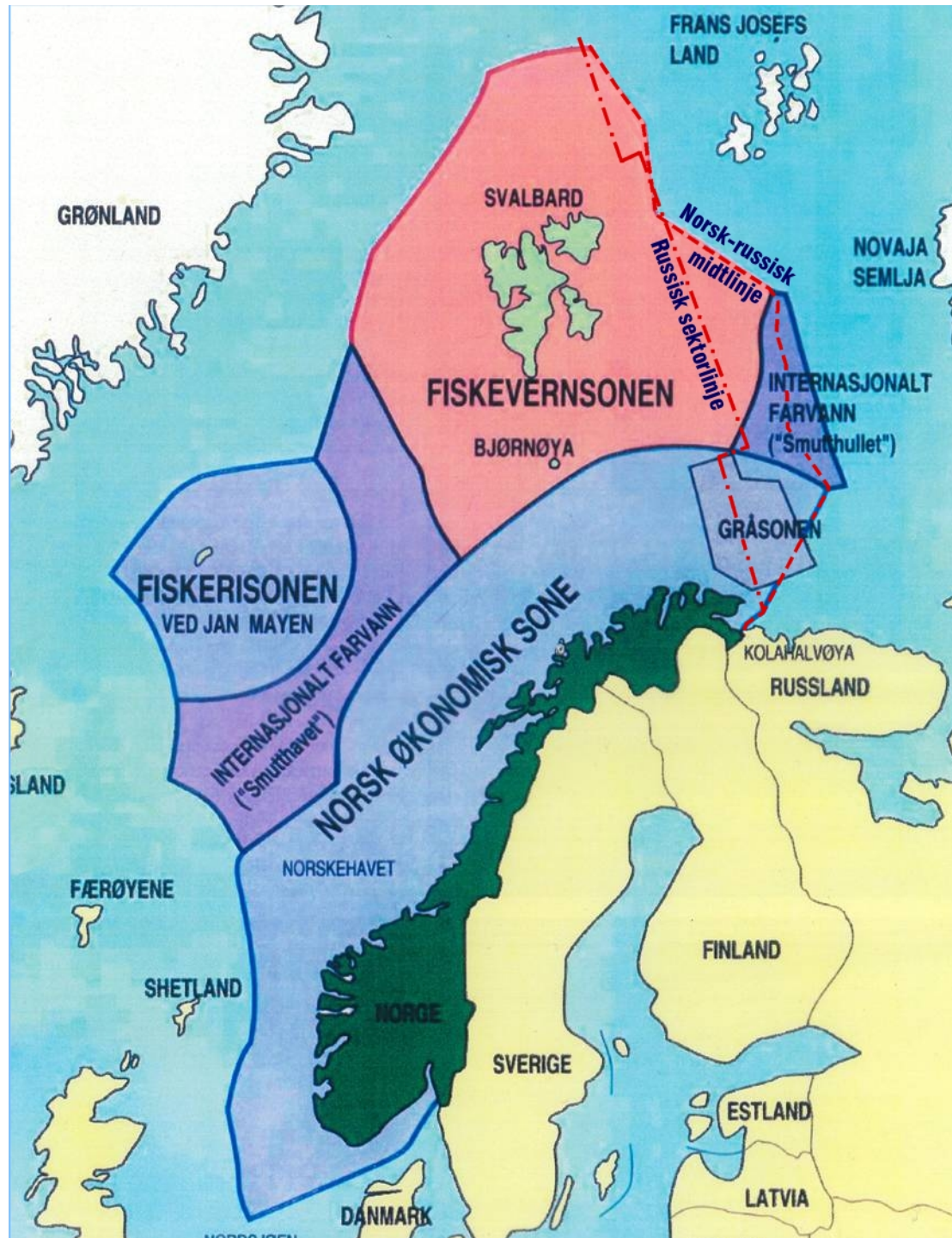

- Miljøovervåkning
- Ressurskontroll
- Trafikkontroll
- Søk og redning
- Beredskaps- og servicehavner
- Kontroll av industrielle aktiviteter

Konfliktpotensialet i nord

- Store interessekonflikter mellom de "arktiske nasjoner"
- Andre nasjoner vil ha adgang til ressurser og transportveier
- De "arktiske nasjoner" krever kontroll over egne hav- og sokkelområder
- "Åpne kontrollhull" i Barentshavet/Polhavet vil bli fylt
- De områder Norge ikke makter å ta fullt ansvar for vil Russland søke å overta

Hav- og sokkelregimer

Svalbardsonen - en konfliktutløser?

Russland

- Historiske rettigheter
- Krever en spesiell rolle

- ♦ -

- Dokumentere aktivitet
- Skape situasjoner
- Skape spenninger

- ♦ -

- Etablere en egnet forhandlingssituasjon
- Koble med "omstridt område"

Storbritannia

- Vil ha adgang til oljeressursene på Svalbard-traktatens betingelser

- ♦ -

- Kan provosere frem en forvaltningsløsning

- ♦ -

- Ønsker en "dirigentrolle"

Norges utfordring i nord

- Ønsker ro, stabilitet og bærekraftig utvikling
- Bygger vår politikk på at vi har ”folkeretten på vår side”
- Uenigheten rundt Svalbardsonens juridiske og forvaltningsmessige status ”inviterer” til uønskede og spenningsskapende hendelser
  - en realpolitisk løsning må komme rimelig raskt
  - og Norge har ansvaret for å få denne etablert

Norsk styringskraft i nord

En synlig, relevant og realpolitisk aktør

- Etablere en spesiell økonomisk sone rundt Svalbard
- basert på full norsk jurisdiksjon, likebehandling og egne skatteregler
- Fjerne selvpålagte begrensninger på Svalbard
- Etablere ny rolle for Longyearbyen
- Sterkere samordning av sivile og militære ressurser
- Etablere et helhetlig overvåknings- og kontrollregime i samarbeid med andre nasjoner - hvem?